

GANDUL ȘI FAPTA LUI TUDOR VLADIMIRESCU

DE

STEFAN TĂTĂRESCU

BUCUREȘTI
1 9 3 1

Domnului Profesor N. Jorga

Sevotat omagiu si admiratie.

Stefan Ciutruscu.

8 XII 1930

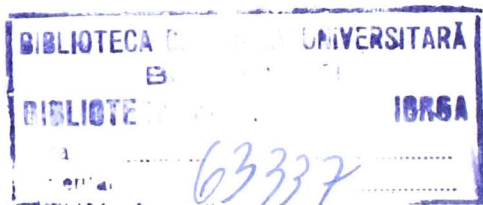
GANDUL ȘI FAPTA LUI TUDOR VLADIMIRESCU

de
ȘTEFAN TĂTĂRESCU

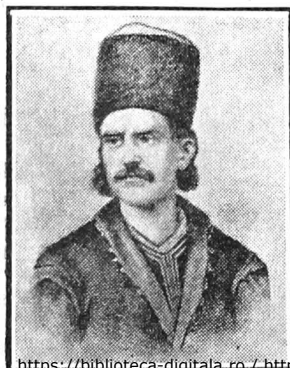

1931
BUCUREȘTI

Handwritten text, possibly a signature or initials, in blue ink.

**GÂNDUL
ȘI FAPTA LUI
TUDOR VLADIMIRESCU**

REGELE FERDINAND DESPRE DOMNUL TUDOR DIN VLADIMIR

Întreaga țară sărbătorește anul acesta împlinirea a o sută de ani dela moartea lui Tudor Vladimirescu, care s'a ridicat în fruntea pandurilor olteni pentru apărarea poporului greu apăsător de o vitrigă ocârmuire seculară.

Mișcarea lui Tudor a fost o izbucnire a setei de dreptate a poporalui român. Această trezire a puterii de viață ascunsă în sufletul obidit al românului s'a îndeplinit în chip elementar și fără înrâuri străine. Paharul suferinței se umpluse și Tudor a fost omul, care a scos strigătul de alarmă pornind la fapta mântuitoare. Cu Tudor începe o epocă nouă a redeșteptării naționale, epoca «Românismului».

În era cea nouă, însuflețită de năzuințele lui Tudor și ale poporului românesc, s'a îndeplinit renașterea culturii românești și a economiei naționale, unirea celor două Principate, întemeierea Dinastiei, războiul de independență și, în sfârșit, războiul pentru unirea întregului neam românesc. Dreptatea sătenilor, cari și-au făcut dovida vredniciei, atât prin muncă răbdătoare, cât și prin vitejie neînfrântă, s'a consfințit în legile de împroprietărire și votul obștesc.

Putem dar privi cu încredere în viitor, fiind sigur că munca și cultura românească vor lua un nou și puternic avânt și că sămânța pusă de Tudor a prins bine și va da roade și mai îmbelșugate.

Ca un semn de cinstire și din parte-Mi a acestui erou național, care și-a dat viața pentru neamul său, dăruiesc Academiei Române suma de zece mii lei spre a servi ca premia pentru cea mai bună lucrare asupra vieții și faptelor lui Tudor, precum și asupra stării culturale și sociale din timpul său.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, încredințarea dragostel Mele.

FERDINAND

CUVÂNTAREA
ROSTITĂ DE REGELE
FERDINAND CU PRI-
LEJUL CENTENARULUI
L U I
TUDOR VLADIMIRESCU

*In ședința Academiei Române dela 6
Iunie 1921, prezidată de Regele Fer-
dinand în prezența A. S. R. Princi-
pelui moștenitor Carol*

Regele a zis :

« **A**m ținut să viu as-
tăzi împreună cu
fiul Meu, căruia I-ați
făcut deosebita cinste a-l alege ca membru
onorific al acestei înalte instituțiuni cultu-
rale, ca să asist la ședința în care come-
morăm pe Tudor Vladimirescu, acest mare
erou național.

Ieșit din pătura cea mai sănătoasă a
țărănimii române, Tudor Vladimirescu este
întâiul care, în timpuri întunecoase, a deș-
teptat spiritul național și a fost inițiatorul
acelei mișcări, ale cărei consecințe — nepre-
văzute poate de dânsul — au fost toate eve-
nimentele mari, cari s'au perindat în viața
țerii, până ce am ajuns în zilele noastre,
la înfăptuirea unității noastre naționale.

Mă folosesc de acest prilej spre a vă reînvi
sentimentele Mele de dragoste pentru Aca-
demie și viul interes, cu care urmăresc
lucrările ei, sentimente ce am moștenit, ca o
plăcută datorie, dela neuitatul Meu Unchiu
și pe cari sunt sigur că și fiul Meu le va
păstra atunci, când, el va ocupa scaunul
ce-l ocup aci.

Din tot sufletul fac cele mai calde urări
pentru prosperitatea Academiei Române.

MAJESTĂȚII SALE REGELUI CAROL AL II-LEA

RESPECTOS

OMAGIU DE CREDINȚĂ

DIN PARTEA

COMITETULUI TUDOR VLADIMIRESCU

AUTORUL

IN CINSTEA ACELORA CARI AU DESGROPAT
DE SUB PRAFUL UITĂRII VIJELIOASELE
EVENIMENTE DELA 1821

Comitetul Tudor Vladimirescu aduce pe această cale omagiul său de grațitudine memoriei lui Aricescu, cel dintâi cercetător serios a epocii lui Tudor Vladimirescu. In ordinea contemporanilor se cuvine să așezăm în frunte, pe marele nostru istoric D-l Profesor N. Iorga.

Cu cinste ne gândim la D-l C. Obedeanu, vice-președintele comitetului nostru care cu râvnă conferențiază și scrie despre Tudor Vladimirescu.

In fine un cuvânt de cuviincioasă mulțumire cercetătorului de mare merit D-lui Em. Vârtosul, care descoperind în arhiva D-lui Basarab-Brâncoveanu — documente inedite unele scrise chiar de Tudor Vladimirescu, și din care câteva sunt reproduse în această lucrare — a contribuit într'o înaltă măsură la luminarea faptelor și personalităților erou-lui revoluției dela 1821.

ȘTEFAN TĂTĂRESCU

Președintele Comitetului
„Tudor Vladimirescu”

GÂNDUL ȘI FAPTA LUI TUDOR VLADIMIRESCU

*

Numai 110 ani ne desparte de revoluția lui Tudor Vladimirescu; totuș această epocă hotărîtoare în evoluția istorică a României, ni se pare extrem de îndepărtată. Tudor Vladimirescu a rămas ca o figură legendară aproape ștearsă în amintirea generațiunii noastre, iar împrejurările în care s'a produs revoluția, precum și desfășurarea și urmările ei, au rămas înscrise în istorie, numai în liniamentele ei generale, pe când resorturile sufletești și morale ale eroului revoluției au format atât eri cât și astăzi obiect de controversă istorică.

În calitate de fondator și președinte al Comitetului «Tudor Vladimirescu» cred de datoria mea să lămuresc opinia noastră publică, asupra cauzelor adevărate ale revoluțiunii dela 1821, precum și a personalității lui Tudor Vladimirescu care sub o formă modestă a deschis drum nou, în orientarea României.

Pentru ca să putem înțelege importanța actului politic săvârșit de Tudor Vladimirescu, este necesar să aruncăm o scurtă privire asupra situațiunii țărilor românești, înainte și în timpul lui Tudor.

Moartea lui Mihai Viteazul încheie marea etapă de afirmare istorică a drepturilor Românilor de a trăi într'o țară liberă apărată cu brațele și sângele lor.

Dela 1611 și până la 1821 cu rare excepțiuni tronul Țărilor Românești a fost scos la licitație în Stambul și

oferit apoi reprezentanților Fanarului, care plăteau suma cea mai mare. Domnitorii fanarioți, înscăunați pe tronul Munteniei și Moldovei, erau însoțiți de un nesfârșit cortegiu de trupe mercenare, (arnăuți, albanezi, bulgari, e.t.c.), apoi de nenumărați samsari și profitori cari aveau mână liberă din partea domnitorului de a jefui și spolia populațiunea. Birurile creșteau neconținut și situația economică a țării devenea din ce în ce mai tristă. Incetul cu încetul poporul român, care cunoscuse sub marii voievozi înaintași un regim de protecțiune pământească de înstărire și de libertate, pierdea din an în an, toate roadele culese de atâtea generații prin sacrificii și sânge. Populațiunea sărăcea progresiv. Moșiile moșnenești și răzăsești erau luate din mâna țăranilor pentru a fi cumulate de către hoarda boerilor spoliatori, căci cei cu sentimente românești pieriseră în mare parte. Aproape două veacuri de aplicare a acestui regim nefast și fața Țărilor românești era cu desăvârșire schimbată. Dintr'o țară liberă, cu o desăvârșită autonomie națională, cu țărani stăpâni pe vetrele lor și pe pământul strămoșesc, cu boeri viteji apărători ai drepturilor țărănimii și ai patriei, se transformaseră Principatele Române, în câmp de exploatare a înfometatelor bande fanariote.

Aceste două veacuri reprezintă cea mai neagră epocă din istoria Țărilor Românești pecetluită de înăbușirea sentimentului național, demoralizarea și pervertirea clasei boerești, desființarea gospodăriilor de altă dată ale românilor înstrăinați și în fine, sărăcirea întregii populațiuni până la exasperare. Dispăruse tot ce era puternic și nobil în această Țară, tot ceiace făcea mândrie glorioaselor epoce ale lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. Dispăruse voevodul treaz și vașnic apărător al drepturilor strămoșești, înlocuit de spoliatorii Fanarului, cămătari investiți cu coroană și sabie pentru executarea credinșilor. Dispăruse clasa boerilor patrioți deținători ai demnității naționale, acel faimos stat major, al voevozilor de altă dată, acel impozant divan, împărțitor de dreptate

pentru a fi înlocuit cu o șleahță nesățioasă și înfometată, recrutată din lepădătura Fanarului de boeri din vechile familii, grecizați și înstreinați de sufletul neamului și de o protipendadă de speculanți a căror meserie era a suge ultima vlagă din sudoarea nenorocitului țăran. Din cauza împilării a mitei oficializate, a despuerii sub ochii tuturor, a jafului general, populația validă dela sate luase drumul haiduciei, care devenise o emblemă de demnitate și curaj civic. Pădurile erau pline de refugiați cari părăseau satele.

Iată cum se exprimă marele Gheotghe Lazăr contemporanul lui Tudor Vladimirescu asupra stărei țărănimii în acea vreme :

«Dar oare, când s'ar ridica duhul din țărîna aceloră și ar privi peste strănepoții marelui Chesar, slăvitului Aurelie și înaltului Traian, oare în ziua de astăzi mai cunoaște-i-ar ? Negreșit, i-ar căuta în palaturile cele mari împărătești și i-ar afla în vizuinele și bordeiele cele proaste și încenușate; i-ar căuta în scaunul stăpânirii și i-ar afla amărâți sub jugul robiei; i-ar căuta proslăviți și luminați, și cum i-ar afla ? Rupti, goi, amărâți și asemănați dobitoacelor, detot căzuți în prăpastia orbirei, bine găsiți spre slujba vrășmașului omenirei, răpitorul casei părintești !

«Ajungă lacrămile patriei, ajungă jugul robiei, vreme este de când cu oftare așteaptă căzuta seminție cuviincioasă izbăvire».

Acesta era aspectul Țării românești în momentul când Tudor Vladimirescu apăru cu figura lui încruntată cu ochii fulgerând durerea întregului neam, cu brațul viguros gata a pedepsi și a lovi în autorii acestei situații dezastroase în care fusese aruncată țara. În aceste clipe, cele mai întunecate din istoria Țării, apăru această personificare a protestării istorice a neamului românesc. Soarta a hărăzit ca eroul tragediei să fie Tudor din Vladimiri Gorjului.

Poporul își pierduse complet încrederea în conducătorii săi. După valurile nesfârșite de jaf și spoliere, mizeria care desorganizase toate gospodăriile populației, răpise forța și energia țării de a mai ține piept, împotriva devastatorilor. Puținii boeri păstrători ai sentimentelor naționale au fost suprimați din ordinul Domnilor fanarioți. În clasa conducătoare nu mai putea exista decât acei cu sentimente fanariotofile, sau însuși descendenții Fanarului. În această epocă de jalnică întunecare a conștiinței și forței noastre naționale, Comandirul Tudor Vladimirescu vătaful de plai, din Cloșani, însărcinat mai târziu de Vodă Caragea de a recruta oști pentru a se opune pentru ca să apere Oltenia de incursiunile vestitului Pasvanoglu, răsări deodată în conștiința poporului din Oltenia ca omul predestinat să oglindească într'o figură imponentă toate însușirile pierdute ale românilor din vechime. Un sentiment de cinste neprihănită, care la ofensare mergea până la omor; un sentiment de apărare a celer sărăciți și jefuiți de bandele de briganzi fanarioți ce cutreeră țara, un sentiment de apărare al acestor nenumărați nenorociți cărora le predică în orice împrejurare dreptul românilor de a trăi liberi la ei acasă, stăpâni pe dreptățile lor de veacuri, iată ce-l anima pe Tudor. Propovăduind sentimentul de demnitate națională și omenească, prin protejuria fătășe a haiduciei în care el vedea perpetuarea drepturilor strămoșești ale românilor, Purtând fruntea sus, față de Divanul Țării, el nu s'a sfiit a-i spune față de ticăloșiile pe cari le patrona următoarele cuvinte memorabile :

— «Ci de va fi Dumnezeu viu, va vedea și va judeca».

Omul care de atâtea ori își controlă puterea sa morală în oglindirea autorității nemărginite, pe care reușise s'o câștige asupra întregii populațiuni românești, autoritatea pe care a verificat-o — atât în opunerea împotriva lui Pasvanoglu, cât și în războiul Ruso-Turc din 1806-1811, când în fruntea voluntarilor panduri a făcut minuni de vitejie pe câmpiile Bulgariei; acest om, era

Tudor Vladimirescu. El reușise să dobândească încrederea întregii populațiuni pentru care numele său, rămăsese cea din urmă nădejde de îndreptare a nelegiuirilor. Ca o lumină ce se ridică puternic pe firmamentul redeșteptării noastre naționale, activitatea sa începu să influențeze în bine și să readucă la adevăratele simțiminte, pe o parte din boerii înstreinați. Vocea unei tradiții neperitoare, răsculă adânc conștiința boerilor, cari se grupau din ce în ce mai mult în jurul lui Tudor. Astfel se înfiripă în jurul figurei lui Tudor Vladimirescu, un crez nou de eliberare a Țării, simbolizat prin cuvintele pronunțate de atâtea ori de el și adepții săi :

— «Țara românească a Românilor, Români stăpâni la ei acasă cu o cărmuire dreaptă și cinstită».

În fine, evenimentul istoric pe care țara românească în evoluția ei firească îl aștepta de două veacuri, s'a produs prin apariția lui Tudor Vladimirescu. La acțiunea prăbușitoare de Țară, săvârșită de Domnii fanarului și de cortegiul ce urma, s'a ridicat puternică și năvalnică reacțiunea în frunte cu Tudor Vladimirescu, urmat la început cu timiditate, și din ce în ce în mod mai afirmat, de conștiința slăbită și anemiată a Țării.

Ore lungi de meditație, în care Tudor se plimba în odăile cu tavane scunde, cu pași mari având fruntea încruntată, cu priviri fulgerătoare, scrâșnind din dinții cari se bănuia că erau prinși într'o osatură formidabilă, reprezentând revolta unui neam întreg, în clipele de plămuire în care părea că acumula întreaga energie de care avea atâta nevoie mai târziu, el era adesea întrebat de căpitanii săi, ce anume pune la cale. Tudor răspundea simplu, așa cum știe să răspundă marii martiri ai cauzelor istorice, în ~~ste~~ ^{cele} cuvinte lapidare în care însă expunea proiectele ^{cele} mai temerare : « — Trăi-voi oare să scap Țara din ghiarele streinilor ? »

Tudor era un ascet, un om care-și concentrase toate isvoarele vieții pentru fapta cea mare. În fugoasa lui activitate s'a oprit adesea la Baia de Aramă, unde prietenul

său Ion Talaman, în simplitatea lui rustică, l'a întrebat :
— «Dece nu te însori, să te statornicești aci la noi, căci vezi ce mult te iubim ? »

Tudor îi răspunse, cadentând cuvintele, într'o tonalitate semnificativă :

— «Eu Talamane, nu-s făcut nici pentru avere, nici pentru muere, nici pentru vreo plească oarecare, ci-s făcut pentru altceva. De mult m'am îmbrăcat cu cămașa morții».

Toată personalitatea lui Tudor se oglindește admirabil în cuvintele sale tăioase. În câteva vorbe un program întreg de viață. Tudor avea neconținut conștiința că era omul predestinat să moară pe altarul rededeptării țării sale, în lupta aceia uriașe de a conduce poporul român, pe drumul părăsit de două veacuri, dar trasat într'o lumină neperitoare de marii voievozi întemeietori de țară. El credea în sfințenia acestui apostolat, în sinceritatea jertfei persoanei sale și în măreția misiunii istorice cu care se credea investit de Dumnezeu. Nimic în afară de aceasta nu avea ființă pentru el. Pe piept Tudor avea încrustat încă din naștere o dungă mare roșie de forma unui tăiș de sabie. Era semnul profetic că omul acesta trebuia să fie jertfit prin sabie pentru mântuirea țării sale.

Pentru Tudor, Bucureștii reprezentau punctul central al preocupărilor sale revoluționare. Aci în capitala țării se cuibărise toată drojdia Fanarului, toate haimanalele Orientului, toate lepădăturile balcanice, cari într'un acord solidar, sub protecțiunea Divanului și a domnitorilor, semănau în largul Țării jaful și pustiirea.

Aci în București, trebuia ucisă hidra, căci trebuia limpezită atmosfera, aci în inima țării să sufle încă o dată vântul curat dela munte risipitor de miasme, această capitală înstreinată, trebuie răcorită cu mâna lui Tudor, cu roua simțimintelor naționale uitate și părăsite. Tudor își dădea socoteala că Bucureștii nu puteau fi purificați decât prin forța curat românească, care însă nu se mai vedea sub zidurile cetății vândute.

Planul său era croit mai înainte și stabilit într'un acord sfânt, dela ureche la ureche șoptit în taina munților și adumbrirea pădurilor seculare, într'o atmosferă religioasă. Toți bărbații valizi cu dragoste de țară, gata de jertfă, trebuiau la un anumit semnal, să-și părăsească căminurile, să se constituie sub comanda capilor în cete de panduri, să coboare din munți și din viroage la plaiuri anume hotărîte și de acolo să se întrunească sub faldurile liberatoare ale drapelului albastru, ținut cu mândrie de brațul vijelios al însuși liberatorului. Revoluția era de mult pregătită sufletește. Se aștepta numai momentul potrivit și semnalul pe care Tudor însuși trebuia să-l dea.

ANTAGONISMUL CELOR DOUĂ REVOLUȚII

După cum într'o teacă nu pot intra deodată două săbii, tot astfel o țară nu poate alimenta deodată două revoluții. În momentul când mișcarea de rezeșteptare națională și de ridicare a norodului românesc, sub conducerea lui Tudor, spre o soartă mai bună și mai dreaptă, trebuia să se producă, căci ajunsese la maturitate; în aceleș timp, se desfășura începând din nordul Moldovei spre plaiurile Munteniei revoluția grecilor gonțiți din țara lor, prin teroarea pașalâcului turcesc și care găsiseră în profund ospitaliera noastră țară, nu numai un loc de refugiu, dar un câmp de exploatare și un instrument docil pentru realizarea revoluției elene împotriva Turcilor.

Iată dar, că istoria în necruțătoarea ei desfășurare așează deodată față în față, într'un fatal antagonism într'o adversitate din ce în ce mai declarată și mai afirmată cele două forțe revoluționare. Cea dintâi interesa însuși poporul băstinaș al României; care cu Tudor în frunte se declarase gata pentru jertfa supremă, pentru redobândirea libertăților oprimate și a drepturilor naționale încălcate în picioare. Pe de altă parte, mișcarea «Eteriei» cu un admirabil elan patriotic care-l manifesta pentru țara

lor îndepărtată prefăcută în pašalac turcesc, dar care înțelegea să reușească în scopurile ei revoluționare prin nimicirea resorturilor sufletești și a însăși mișcării de salvare a revoluției sfinte întreprinsă de poporul care le acordase o atât de largă ospitalitate.

Iată-l pe Tudor simbolizând toată durerea vajnică a unui neam sugrumat, cerând drepturile la viață a unui popor de două ori biciuit față în față cu Ispilante, care se erija «Principe» având de partea sa ajutorul tronurilor vândute, a unei protipendade fanariote și a unei clase boerești cu sentimente grecofile.

Adversitatea acestor două revoluții concomitente dar fatale a determinat în mare parte numai un succes parțial al revoluției lui Tudor, precum și sfârșitul tragic al marului eliberator popular dela 1821.

ISBUCNIREA REVOLUȚIEI ȘI MARȘUL SPRE BUCUREȘTI

După cum am mai afirmat, mișcarea revoluționară pornită din imboldul lui Tudor era pregătită și luptătorii gata de jertfă nu așteptau decât semnalul de alarmă al omului providențial în care își pusese toată nădejdea de îndreptare a țării.

Tudor, crezuse că a sosit momentul revoluției, odată cu moartea Domnitorului de atunci Alexandru Șutzu. La această veste Tudor veni repede la București și încheie un acord cu Samurcaș, comandantul puterilor naționale, cari depindeau de Divanul Țării. Având în vedere mișcarea de eliberare și în acelaș timp de protecțiune națională urmărită de Tudor, dar care formal se îndrepta și împotriva Divanului, Samurcaș conveni cu Tudor ca în înaintarea sa către București cu armata de panduri, forțele și puterile militare cari depindeau de Divan, să nu-i opună decât o slabă rezistență. Tudor porni spre Oltenia cu o sumă importantă de bani cari i s'au pus la dispoziție chiar de

către vistiernicul de atunci Alexandru Filipescu Vulpe. Tudor atergă la Tg. Jiu unde era așteptat de Statul Major al revoluției.

Împreună cu o ceată de 40 de arnăuți sosește Vineri 22 Ianuarie la Tg. Jiu, chiar pe locul unde se găsește astăzi statua sa, fiind primit de patriotul Moangă și mulți alți adepți ai revoluției.

În acea clipă Tudor era stăpânul Olteniei. El numește în toate capitalele de județ și în toate reședințele de plăși ca șefi ai ad-țurilor locale, oameni prieteni ai revoluției și dă prima sa proclamațiune populațiunii românești, anunțând redeșteptarea la o viață nouă, liberă și românească. Tudor pornește prin Slatina la Craiova, într'un adevărat marș triumfal, primit de către toată populațiunea su strigăte de «trăiască Domnul Tudor». Plecând din Gorj cu 600 panduri și sosind la Craiova cu peste 4.000, după ce în Slatina, în casele lui Vulturescu și în fața lui Iancu Jianu, i se aplică postavul alb pe fundul căciulii sale. ca semn consacrat de domnitor al țării.

Este ușor să ne închipuim starea sufletească a clasei conducătoare din București din care cea mai mare parte erau streini de interesele, simțimintele și tradițiile neamului românesc, boerime care în marea ei majoritate aștepta în haine de sărbătoare sosirea oștilor lui Ipsilante. O parte din această boerime înstreînată a fugit la Brașov, nevoind cu nici un chip să dea ochi cu Tudor. Drojdia de samsari și lipitori care-și făcuseră o meserie din a suga din sângele poporului, s'a grăbit și s'a înrolat în rândurile armatei lui Ipsilante. O altă parte din boerime a rămas în București în jurul Divanului protestatar, și numai o infimă parte din acei boeri în cari mai bătea vechea inimă strămoșească aștepta ca o zi de mântuire a neamului intrarea lui Tudor în București, ca o manifestare dela care trebuia să înceapă o eră de regenerare în istoria României viitoare.

Dintre clerici, Ilarion Episcopul de Argeș se simțea unit sufletește și moralmente de mișcarea lui Tudor.

În fruntea acestei oștiri naționale, Tudor sosește la 16 Martie 1821 în preajma Bucureștilor.

Am face o mare eroare dacă ne-am imagina că marșul oștilor de panduri de sub conducerea Domnului Tudor, ar putea fi considerat și asemuit unor gloate sau hoarde devastatoare, sau pur și simplu unor cete de țărani în rebeliune. Din potrivă, Tudor care luptase între 1806—1812 în rândurile armatei Ruse ca ofițer, era stăpân pe doctrina de întrebuintare a trupelor, astfel că nu era de mirare ca armata sa s'a prezentat într'o formă militară desăvârșită și cu o disciplină ^{perferă} care veghea cu o asprime ce mergea până la pedeapsa cu moarte însăși conducătorul ei. Simțământul moral care era la baza revoluției, Tudor îl transmisese și oastei sale, și nu arare ori pentru un furt cât de mic, Tudor însuși cu sabia a ucis pe făptuitor, chiar atunci când el era soldat în oastea sa. «Ne-am ridicat să eliberăm pe frați, nu să-i jefuim»; aceste puține cuvinte înglobau în ele și crezul revoluției, dar și sentința de moarte a celor cari se îndepărtau dela linia de conduită hotărâtă.

Scriitorul contemporan Laurencon, martor ocular al revoluției scrie după cum urmează intrarea lui Tudor în fruntea oștilor de panduri în București:

— «Enfin le grand jour arivve et Theodor entre aussi du côté du midi a la tête de ses pandours. A sa droite était un prêtre (e vorba de Ilarion episcop de Argeș), qui portait la croix et a sa gauche son premier lieutenant Theodor le Macedonien. Les pandours étaient suivis d'un corps d'albanais à cheval commandé par le fameux l'armacki. Le general en chef vint établir son quartier-général dans le palais de la vieille Brancovan, précisément au pied de la métropole. Le temps était superbe et la hauteur de la metropole était couvert de curieux, principalement d'étrangers que étaient venu voir l'entrée de l'audacieux rebelle. Quelques coups de fusil partirent bien de part et d'autre... Ver les trois heures après midi des officiers de Theodor suivis de prêtre parcoururent toute la ville. Ils

s'arrêtaient à chaque carefour; et après avoir en une proclamation de leur chef tandant à ressurer les esprits, les prêtres entonnaient des prieres qu'ils terminaient par une décharge de pistolets, et en appelant à grands cris le peuple à la liberté».

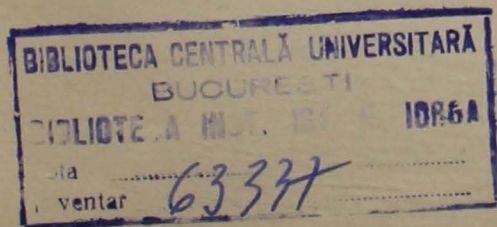
Iată ce spune Tudor în proclamația sa către locuitorii Bucureștiului, în ceiace privește dispozițiunea strategică a forțelor sale:

«Toată adunarea care este de 16.000, după ce am cuprins toate cinci județe de peste Olt apoi trecând Oltul a cuprins până la Pitești și Roșorii de Vede iar o aripă de o sumă mare de oameni s'a pornit pe sub poala muntelui cari au să meargă până la Focșani, iar adunarea cea mare a ajuns azi la Bolentin, din care o sumă s'a trimis la marginea orașului către Cotroceni, iar o sumă la Ciorogârla Domnească, cari trag toți drept la București».

Din aceste rânduri rezultă că Tudor a avut un plan bine chibzuit în repartiția diferitelor coloane, din care rămăseseră să apere teritoriul, iar altele trebuiau să converge asupra Bucureștiului.

Ceiace trebuie să reținem, este că Tudor cu forța sa armată ocupă toată Muntenia dela T.-Severin până la Focșani.

Declarat și considerat de opinia publică ca adevăratul domnitor care putea să dispună cum ar fi voit de soarta Țării, purtând în fundul căciunii postavul alb, simbol al domnitorilor înscăunați, în fruntea unei impozante oștiri sub zidurile unei capitale care tremura de teamă, o capitală cu scaunul domnesc vacant, Tudor se putea declara oficial odată cu intrarea în București Domnitor al Românilor, așa cum ar fi așteptat toată suflarea românească. Așa ar fi procedat desigur atât Caragheorghe șeful revoluției naționale sârbești întemeiatorul dinastiei domnitore de astăzi și contimporanul lui Tudor, așa ar fi procedat și G-ralul Ipsilante dacă soarta i-ar fi hărăzit norocul de a fi intrat sub zidurile Atenei în fruntea soldaților săi victorioși. Dar Tudor rămâne mai presus de toate stăpânit de acea credință evanghelică, de acea sfântă misiune is-

lorică, în a cărei îndeplinire credea orbește. Nimic ce-ar fi fost legat cu ambiția sau cu vanitatea personală, sau cu vreun interes de preamărire a persoanei sale, nimic din acestea nu au luat ființă în sufletul său mare și eroic.

(Ce voia Tudor pentru el, se desprinde ușor din cuvintele de mai jos :

— «Eu nu caut cevaș pentru mine, ci Țara își caută dreptățile cele robite».

Sentimentul de cinste personal care mergea până la fanatism, exponent mesianic al durerii poporului oprimat, el ar fi considerat ca o vestejire a însuși acțiunii sale faptul de a se gândi la persoana sa. În această privință el nu avea decât o singură concepție: Jertfa lui personală, pentru redobândirea dreptăților de veacuri ale Românilor.

INTRAREA ÎN BUCUREȘTI

La 21 Martie 1821, într'o admirabilă zi de primăvară, Tudor în fruntea oștilor sale intră în Capitala Țării, în aclamațiile unanime ale populațiunii. Iată textul proclamațiunii sale care a fost cetită la toate colturile și răspântiile Bucureștiului de către căpitanii săi, însoțiți de clerici.

«Către toți locuitorii din orașul Bucureștilor :

«Toți câți n'ați lăsat să se stingă în inimile voastre sfânta dragoste cea către patrie, aduceți-vă aminte că sunteți părți ale unui neam și câte bunătăți aveți, sunt răsplătiri din partea neamului către strămoșii voștri».

Poate fi ceva mai pitoresc decât această evocare sfântă a trecut lui cu care Tudor încearcă să trezească la realitatea istorică conștiința unei generații ale cărei puteri trebuiau mobilizate pentru mântuirea patriei ?

Tudor încheie astfel proclamația sa din care rezultă hotărîrea dărză de a merge cu revoluția până la capăt.

«Ori care va fi la un glas într'o unire cu creștinescul norod, ce este pornit numai pentru dreptate, acela se va

numi patriot, iar oricare s'ar împotrivi binelui obștesc, acela ca un vrășmaș se va socoti».

O înțelegere desăvârșită intervine între Tudor și Divanul Țării. Tudor nu înțelege să răstoarne instituțiile fundamentale ale statului după cum nu înțelegea să se proclame Domnitor. Tudor organizează oastea națională.

El se credea investit cu o forță dumnezeiască prin voința poporului, să restabilească vechea formă de dreptate și libertate orânduită de veacuri, de către glorioșii voevozi ai Țărilor Românești. Așa dar, Divanul în concepția lui Tudor trebuia să-și exercite activitatea de conducere în stat, cu atât mai mult, cu cât tronul era vacant. Iar el, Tudor primește delegațiunea din partea Divanului, de a funcționa ca șef al puterii executive și comandant al oștilor românești, în care calitate i se dă mână liberă s'o organizeze pe tot cuprinsul Muuteniei, atât paza teritorială cât și o armată pentru a se putea opune vreunei incursiuni vrășmașe. Oastea de panduri care servise ca bază în mișcarea revoluționară, trebuia adaptată acestei noi situațiuni căreia Tudor, consimțise să se supună.

Ce titlu mai mare de înțelepciune putem să conferim omului care reușește să desfășoare o prodigioasă mișcare revoluționară, pătrunde în fruntea oștilor revoluționare în Capitala Țării, institue în această Capitală și în toată Țara, drepturile de pază și apărare ale miliției naționale și se așează sub ordinea Divanului, căruia îi redă autoritatea de conducere în spiritul sentimentelor și intereselor naționale ?

DIN PUNCT DE VEDERE POLITIC: REVOLUȚIA TERMINATĂ

TUDOR: COMANDANT AL OASTEI NAȚIONALE ȘI ORGANIZATOR ADMINISTRATIV AL ȚĂRII

Din punct de vedere istoric și faptic, odată cu aceste evenimente, și cu statornicirea acestor stări de lucruri, revoluția lui Tudor ia sfârșit. El reușește să aprindă o lu-

mină nouă în țară, o lumină care apusese de mult și care trebuia să orienteze mersul țării, pe drumul croit de vechi domnitori.

Ținta finală a lui Tudor a fost să restabilească ordinea în țară și să oficializeze consacrară drepturilor și libertăților poporului. Pentru atingerea acestui obiectiv, Tudor era gata să meargă dacă era util cu revoluția până la capăt; în acest caz la București ar fi curs sânge. În ceasul al XI-lea boerii au înțeles programul patriotic a lui Tudor. Divanul se completează, el își recapătă autoritatea, Tudor renunță la ultima etapă a revoluției își ia conducerea puterii executive rămânând la ordinul divanului ca executant al voinței acestuia. Aci se termină de fapt marele act al revoluției. Istoriceste revoluția ia sfârșit prin jurământul reciproc al boerilor și a lui Tudor că vor lucra în rolurile amintite pentru consolidarea patriei, revoluția fiind considerată ca terminată.

Mă despart deci, de toți acei cari susțin că prin moartea prematură a lui Tudor, revoluția sa nu ar fi isbutit. Din potrivă din cele arătate aci, rezultă că această revoluție pornită dintr'un avânt din cele mai impetuoase desfășurate cu concursul întregii populațiuni, reușise să elimine din serviciul Nației elementele streine și să reazeze în drepturile ei seculare autoritatea puterii autochtone. Faptul că după două luni de zile Tudor a fost obligat să pornească cu oastea din Capitala Țării și prin cunoscuta trădare să fie ucis de agenții lui Ipsilante, aceasta nu modifică nimic din isbânda unei revoluții istorice și din îndeplinirea cu o însuflețire rară, cu o înțelepciune de martir a tragicului apostolat.

După o lungă perioadă de întuneric, de desființare efectivă a oștirii naționale, care era siguranța și mândria teritoriului român, Tudor rămâne înscris în istorie ca *reîntemeietor* al oastei naționale românești.

Dovadă că este așa, e că în momentul când Tudor ridică primele efective de panduri din Oltenia, îndreptându-se împotriva Divanului dela București, toată oastea

de care dispunea Divanul Țării era constituită din arnăuți mercenari, din care o parte fuseseră trimiși împotriva lui Tudor, sub comanda vestitului Căpitan de brigandaj arnăutesc Farmake. Noțiunea oștirii naționale era inexistentă. Tudor înțelege să desfășoare mișcarea sa revoluționară, bazat tocmai pe întemeierea acestei oștiri naționale, căci el recrutează din toate comunele pe unde trece oameni apti pentru a purta armele și îi concentrează deocamdată cu o misiune permanentă sub steagul său. Această idee a fost urmărită cu tenacitate de către Tudor și a căpătât chiar o formă de sistematizare din momentul în care Tudor devine în mod oficial Comandantul oastei naționale, recunoscut în această calitate și de Divan.

Astfel în scrisoarea dela 5 Aprilie 1821, într'unul din rapoartele în cari Tudor arăta cererile permanente ale oștirii sale, se exprima în modul următor, cererea fiind adresată Divanului. De aci rezultă că Tudor era însărcinat de a face legătura cu Comandantul oastei:

«Mă rog ca să binevoiți a porunci tuturor vătafurilor de plaiuri ca jumătate din plăeșii ce îi vor fi având, cari vor fi mai vrednici și deprinși la arme să-i trimită fără de zăbavă negreșit aci, înarmați cu pistoale și puști». Era vorba de toate plaiurile Olteniei și Munteniei.

«Iar ca dovadă că prin ordinele date de Tudor și aplicațiunea acestor ordine la fiecare sat în parte s'a și început, sub comandantul său înființarea efectivă a oastei naționale, dăm cetire mai jos publicațiunii găsite în timpul său în unul din aceste sate și care avea caracter de circulară, aceasta în legătură fiind cu scrisoarea și cererea sa către Divan. Iată această dispozițiune-circulară:

«Iar care din voi să va socoti destoinic a sluji în slujba ostășească, înarmat cu două pistoale și o pușcă, viie către noi ca să-i scoatem din sat cu scăzământ și așezându-l în această orânduială ostășească și i se va da tain de hrană cuviincioasă, îndestulare gloanță și va fi de toate nădejdiile ipodvezi scutit și prevelighiat».

TUDOR ORGANIZEAZĂ O FORMĂ DE ADMINISTRAȚIE MILITARIZATĂ A TERITORIULUI

Deși Tudor nu avea decât calitatea de Comandant suprem al oastei naționale, totuși față de haosul, anarhia și pustierea cărora a fost pradă teritoriul Munteniei și Olteniei timp de două veacuri în acea situație haotică, pentru restabilirea ordinii și siguranței pe tot cuprinsul țării, Tudor cu învoirea Divanului reface sub autoritatea oastei naționale o formă de administrație militară, sub conducerea șefilor administrativi militarizați într'atâta întrucât această concepție putea să-și găsească în acea vreme o formă de aplicațiune adecuată.

Ca dovadă că Tudor pornind atât din spiritul său de clarvedere și patriotism, cât și supunându-se sugestiilor Divanului a condus o formă de administrațiune militarizată a teritoriului este circulara ispravnicilor pe care o găsim mai peste tot, sub o formă stereotipă care face dovadă că acești ispravnici au lucrat sub imperiul voinței centrale a lui Tudor. Această circulară are o mare importanță căci în ea se oglindește întreaga concepție socială, politică și națională a aceluia care prin actul său revoluționar a stabilit ordinea și autochtona conducere a teritoriilor românești.

Această circulară este cu atât mai semnificativă, cu cât în ea se reflectează și noua ordine morală pe care Tudor înțelege s'o restabilească după două veacuri de decadentă și demoralizare a populațiunii.

Din niciun act istoric al acestei epoci nu răsare mai viu și mai implacabil rosturile revoluțiunii dela 1821, și personalitatea superioară a eroului revoluției Domnul Tudor.

«Dvs., locuitorilor de prin satele plășii Cerna de Jos. Fiindcă de către Dumnealor cinstiți otcărmuitori ai țării ne-am însărcinat cu dregătorii acestui județ, după cum și de către dumnealui sluger Theodor, otcărmuitorul oștirilor țării, ne-am orânduit comandiri ai oștirilor de aici,

cea dintâi îngrijire ne este a vă face cuvîncioasă mîngăere, potolînd răsvrătirile ce pînă acum s'au urmat și apărîndu-vă de veri ce năpăstuire și nedreptate să vă fi obișnuit de mai nainte, iar mai vîrtos vă vestesc cu încredințare că cele mai mari prîcini de rîu și de supărare a locuitorilor, ce pînă acum ați suferit, adică mituirile și gloabele, cu totul de acum înainte hotărît vor fi desrădăcinate și șterse chiar și din pomenire, căci dela cel mai mare pînă la cel mai mic, dregătorii ori carele se va dovedi că au primit mituiri sau că au luat gloabe de o para măcar, strășnic se va pedepsi ca un hoț și călcător de pravilî sîrguindu-ne noi întrutoate a vă oblădui și a vă ajutama ca pă creștini și frații noștri.

«Deci întai vă orînduim zapciu pămîntean, om cîstit și cu temeri de Dumnezeu pe Logofăt Stăncuț Ciomăgeanu, căruia i s'a dat cuvîncioasele povățuiri în ce chip are să urmeze și vă sfătuim ca să vă aflați supuși și ascultători celor mai mari, săritori și cu silință a vă împlini datorile la trebuințele ce sunt pentru întreținerea oștilor cari sunt foarte trebuincioase, după cum și Dumnealui Sluger Theodor voitorul dă bine neamului nostru, prin deosebite porunci vă arată adică istovul banilor tuturor madelelor din domnia trecută Fevruarie și Martie și răspunderea zeherelelor și făneți după cum și căăturile pe unde face trebuință aflîndu-vă prea încredințați că, după ce vă veți împlini cât mai în grabă aceste datorii, după neapărata trebuință, ce acum este, veți fi mult ușurați, veți cunoaște mare folos și întru adevăr veți cunoaște o fericire de care pînă azi ați fost lipsiți».

Cetînd aceste rînduri nu e suflet printre noi să nu tresalte într'o admirațiune vie pentru realizările morale atît de superioare urmărite de Tudor în revoluțiunea sa. Această nouă orînduire morală provăduită de Tudor, poate rămîne pentru generațiile viitoare, nu numai ca o evocare istorică, nu numai ca un postulat moral valabil pentru toate vremurile, dar ca și un testament politic al marelui revoluționar.

Mijloacele de guvernare ale Divanului fiind reduse la cea mai simplă expresie și serviciile publice fiind desorganizate, Tudor din spiritul său de patriotism, aduce sugestii folositoare Divanului în ceiace privește măsurile necesare pentru ca populațiunea să muncească și să-și procure hrana necesară.

Iată ce spune el, Divanului, cum îndeamnă el stăpânirea Țării din acest punct de vedere.

Prea cinstiți dumitale Velvistier,

«Multe din sate au venit jeluindu-să pentru băjaniile ce au poposit pe la dâșii, că le fac multe supărări la arături și fânețe calcându-le cu carăle și vitele, cum și la păduri, brăniști și altele».

«La această urmează ca să avem mare îngrijire, ca de un lucru întrucare reazămă hrana oamenilor fără de care sânt periți cu totu. Pentru de a nu cădea în ticăloșie, de aceia mă rog dumitale ca să poruncească la toate județele, unde să vor fi întins băjării, ca să iasă într'adins unu din dumnealor boieri ispravnici a le ridica, de a nu aduce supărare bucatelor șezătorilor și făcând socoteală cu tacminu de 24 ceasuri departare de Dunăre, să-l așeze în locuri largi și să le dea locuri pentru pășunea vitilor și pentru arături, întru care să-i îndemneze a să apuca de munca câmpului. Asemenea să îngrijească dumnealor ispravnicii județelor și pentru satele județului dumnealor ca să rădice satele toate cu apropiere de margine iarăș cu mijlocul sus și le așeze cum să zice mai sus. Să am cinstit răspunsul Dumitali. Dar acestea trebuintă fiind a să pune în lucru în grab', mă rog să nu să zăbovescă.

«Și cu plecăciune sânt al dumitale prea plecată slugă
Theodor»

O dovadă certă asupra relațiunilor dintre Tudor și Divan ca șef al puterii executive al oastei și al administrației militarizate, ne-o dă scrisoarea dela 14 Aprilie. Prin acest raport al lui Tudor către Divan dă urmare cererei

intemeiate a locuitorilor din Crețeștii de Ilfov cari fiind loviți de biruri prea mari, cere o readucere de bir. Tudor pe cât era de sever și crunt în reprimarea greșelilor pe atât era de milos și susceptibil la durerile masselor. În acest raport el se exprimă astfel: «Dar cu dinadins vă rog și eu dumitali (către marele vistiernic al Divanului), să binevoești a le face mângâere ușurându-le pe jumătate măcar aruncarea ce le este asupra-le», iar raportul are o notă adnotată în care Tudor se exprimă astfel: «Iar porunca scăzământului către ispravnici să mi să trimită aci».

Din acest raport rezultă că Tudor transmitea ordinele Divanului prin organele sale către șefii administrațiilor.

La 31 Aprilie 1821 la primele vești cari vin dela Dunăre că Turcii ar fi în ajun de a intra în țară se produce cum era și natural o mare panică la București. Tudor crede de datoria sa, spre a liniști spiritele și a restabili ordinea de sus în jos, prin instituirea ordinei și risipirea panicei, de a trimite Divanului două rapoarte unul prin Mitropolitul Dionisie, iar al doilea prin marele vistiernic, rapoarte cari au aproape un conținut identic, prin care Tudor trezește sentimentul de răspundere și de patriotism al conducătorilor, bazați pe forța oștirii pe care o conduce. Acest raport cuprinde răspunsul comandantului oștirii la indicațiunea pe care divanul înspăimântat o face lui Tudor în calitate de comandant al oștirii, de a retrage oastea și autoritățile pentru a nu le expune invaziunii turcești. Iată acest raport:

«Prin prea plecat pitac fac cunoscut dumitali, că eu de aici nu mă arădic, nădăjduind la milă și ajutoru lui Dumnezeu, până ce vor veni cei de dincolo (lucru ne-nădăjduit), ca să vorbesc însum cu dânșii pentru ce au venit, ce cauză și din a cui povată și cuvânt s'a îndemnat, căci dintr-o auzire neînfințată (și această stratagemă fanariotească), cu rușine ne va fi să ne spăimântăm, însă să ne și tragem, în vreme ce sântem datori să ne jertfim pentru patria noastră, pentru care și sânt eu venit dimpreună cu norodu.

«De aceea, nu lipsesc a face cunoscut și dumitali cugetu meu și bine este ca să rămâi și dumitali, până vom vedea sfârșitul și de îți este frică, voi potoli prin dare de panduri cu îndăstulare, spre pază a-l avea, fiind foarte credincioși, măcar că, precum zic, după știința ce am despre toate sergaturile, nu nădăjduesc a veni oștirea turcească în țară, iar vestirea ce au dat spaimă este minci-noasă. Să am dar cinstit răspunsu dumitali.

«Cu toată plecăciunea sînt al dumitali prea plecată slugă
Theodor»

Acest raport a lui Tudor, s'a dovedit a fi foarte justificat, deoarece intrarea Turcilor nu s'a produs decât către mijlocul lui Mai iar dacă Tudor ar fi ascultat de sugestiile Divanului de a părăsi capitala la 3 Aprilie, cu siguranță că întreaga țară ar fi căzut din nou în anarhia și haosul dinainte, iar Bucureștii ar fi fost supus devastării arnăuților și mercenarilor din oastea lui Ispilante.

După cum vedem, însăși rolul și misiunea de organizare a teritoriului național, cu care Divanul investeste pe Tudor, face ca Tudor după cum am mai afirmat să reapară într'o nouă ipostază ca organizator nu numai al oștirii naționale, dar a unei noi ordine administrative care trebuia să dăruiască locuitorilor posibilitatea liberă de a se ocupa de gospodăriile proprii. Toate aceste relații fac dovada evidentă a afirmațiunii care am făcut-o la începutul acestei prelegeri și anume: Că odată investit cu această nouă misiune, Tudor a părăsit cariera de revoluționar și astfel că revoluțiunea sa, istoricește se poate considera ca terminată în momentul când el se așează în capitala țării. Desorganizarea generală și sprijinul care i se cere din toate colțurile țării face pe Tudor să ia contact mai de aproape cu opera de conducere a statului. Fără să-și depășească atribuțiunile pe cari i le conferise Divanul, Tudor se dovedește ca un admirabil organizator de stat. Dar toate aceste griji și această amplă activitate, au avut darul ca Tudor să-și piardă din ce în ce mai

mult contactul intim cu trupa de panduri al cărei comandant fizic fusese pe tot timpul revoluției.

Ideile lui Tudor despre drepturile țării românești, găsesc o confirmare minunată în toată opera sa de conducere. Spirit larg, clar văzător în drepturile istorice ale nației sale, el trece câte o dată cu mintea sa fulgerătoare chiar peste hotarele Munteniei, interesându-se de soarta fraților moldoveni. Idee hazardată care nu putea aparține decât unui precursor luminat al idealului nostru național. Și iată cum se exprimă Tudor în raportul său dela 5 Aprilie trimis Divanului, prin intermediul Mitropolitului Dionisie și al marelui vistiernic. Este util să observăm că pe vremea aceea nu exista nici un fel de legătură, nici măcar de informație între cele două Principate izolate și exploatate fiecare în parte de interese streine. Acest raport a lui Tudor este fără îndoială un mare document al vremii și care pune în adevărata lumină personalitatea lui Tudor ca om de stat și ca precursor al idealului nostru național. Iată acest raport:

«Prea Sfinte Părinte Mitropolit și prea cinstit Dumitali Boerule Vel Vistier,

«Multe auziri mi-au venit despre Moldova, cum că dumnealor boerii moldoveni s'ar fi tras peste Prut și cum că, în urma dumnealor mergând și Măriia Sa Mihai Vodă Suțu, Domnul Moldovei, dumnealor l'au lăsat acolo și întorcându-să iarăș înapoi la Iaș's'au încărcat cu otcârmuirea patrii dumnealor adunând pe cei risipiți și liniștindu-s' țara.

«Acestea dă sănt adevărate sau nu, și altile, cari nu îndrăsnesc să le scriu, eu nu știu. Sfinția Ta și dumnetalii trebuie să le știți mai bine, iar mai cu dinadins trebuința urmează să aveți corespondențe cu dumnealor boeri moldoveni, ca uni ce sântem de o lege și supt aceiași stăpânire și ocrotiți de aceiași putere.

Așa dar urmează să știm cele ce se fac acolo și să le vestim de aici ca, fiind la un gând și într'un glas, Moldova, să putem câștiga deopotrivă dreptățile acestor prințipaturi, ajutându-ne unii pe alți.

«De aceea mă rog, să va găsi cu cale, să se deșchiză o corespondență între otcârmuitori acestor două țări, în vreme ce și oameni sânt de a călători și poște este și înlesnire avem. Și de aveți vreo știre de cele ce să urmează la Moldova înștiințați-mă și pre mine cel ce, așteptând cinstit răspuns.

«Sânt al Prea Sfinții Tale și al Dumitali prea cinstită slugă,

Theodor»

Așa dar, între Mihai Viteazu și Cuza, istoria așează la locul său de lumină și dreptate pe Tudor Vladimirescu.

Am arătat deja cum preocupările de stat făcuse ca supravegherea personală a lui Tudor asupra oastei de panduri să slăbească din ce în mai mult, fie din cauza acestei lipse a influenței Comandantului, cât și contagiunea mercenarilor și arnăuților care năpădiseră pământul. Căpitaniii lui Tudor se gândeau și la alte îndeletniciri iar soldații își pierduseră oarecum disciplina cu care Tudor îi obișnuise încă dela recrutarea lor. Tudor dându-și socoteala de urmările acestei lipse a disciplinei ostășești, se gândește la înființarea unui tribunal pe lângă Coman, dantul oastei sale. Iată raportul lui Tudor către Divan prin care cere atât autorizarea acestei instituțiuni judecătorești cât și pe judecători.

«Către pre cinstitul Divan al Prințipatului Valahiei

«Fiindcă mulți, atât din ostașii adunării obști cât și din cei după dinafără, s'au abătut la netrebnicii neprimite dreptății, poprite de către Dumnezeire și nesuferite omenirii, dintre cari, câți s'au prins și-au luat cuvincioasa pedeapsă, și deapururea alergăm după unii ca aceștia, de a să sterge nu numai fapta ci și auzirea; ca niște pricini, dar ce urmează a se teorisi pravelnicește, și sânt vreo câteva aduse aci la Cotroceni, mă rog prea cinstitului Divan ca să binevoiască sistisi (a da) un pretorian aci de trei boieri judecători ai Cremenionului, cu un condicar vrednic, de a cerceta pricinile cari sunt venite și vor mai

veni de acum înainte. Că i-ași fi trimis cu pitac către pre cinstitul Divan, dar, fiind ostași să dă pricină celorlalți, și mai vârtos acoloa în oraș nici că este vreo pază precum se cuvine, ca să nu scape, aflându-să și mulți împotriviți acolo, carii să poate a-i lua din mâna judecării i-ar de aci, după ce li să vor hotări pedeapsa de către judecată, prin ajutoru meu pot a să și trimite la locuri tari.

«Cu multă plecăciune sânt al prea cinstitului Divan prea plecată slugă Theodor».

Tudor era un observator fin. Dreptatea măsurilor de judecată ce urmărea în acest raport, s'au adevărit mai târziu prin conjurația dela Golești care i-a pecetluit peirea.

CONCEPȚIA POLITICĂ ȘI REZULTATELE REVOLUȚIEI

N'aș putea încheia această prelegere fără să mă ocup și de concepția politică a lui Tudor Vladimirescu, despre rostul contribuției morale a tuturor oamenilor de bine în organizarea și conducerea statului. Tudor are prilejul să-și expună vederile sale în această materie adresându-se boerilor fugiți la Brașov, cu prilejul marșului său revoluționar asupra Capitalei. Prin această expunere istorică Tudor dovedește încă o dată că el însuși consideră revoluția ca terminată și necesitatea superioară de stat de a orândui lucrările pe făgașul unei organizări normale. Această scrisoare poate fi considerată ca un testament politic a lui Tudor Vladimirescu, iar gândul fundamental al acestei spovedanii care nu e decât sinteza tragediei unui neam, poate fi considerat ca far luminos chiar în orientarea politică a României de astăzi și de mâine. Iată ce spunea Tudor în acest mare și neperitor document:

«Cu multă plecăciune sărut mîinile dumneavoastră.

«Cred că v'ati încredințat până acum de dreptatea celor începute de mine, de gândurile mele fără patimă, pentru

că eu nu caut cevaș pentru mine ci mă îngrijesc de binele patriei și de fii ei sărmani, cari au rămas cu desăvârșire goi din pricini știute de dvs. Nici unul din el n'a putut răbda suferințele pe cari până acum le-au îndurat. De aceia toți s'au hotărât sau să mor sau să-și câștige dreptățile lor, însă nu dela aceia cari sînt înfăptuitorii împilării (trebuie să se înțeleagă Domnii Fanarioti) nici prin mijlocirea lor, fiindcă tot poporul a aflat de unde veneau suferințele, adică a aflat că ele se aduceau chiar de ei înșiși; și chiar dacă se dădeau oarecari foloase pentru popor prin mijlocirea lor, poporul nu avea în realitate nici un folos sau ușurare.

«Despre aceasta și despre toate cele ce se petrece aci au scris boerii jalbă către Sublima Poartă, și au trimis-o solului Rusiei, Excelenței Sale boerul Stroganow, spre a preda Porții. Poate că această slujbă să-și aibă urmare și să se dea voie, după dorința boerilor, să se arate cu deamănuntul Porții starea jalnică a poporului. Vrășmașii noștri totdeauna porniți spre împilări, au supt sângele sărmanilor locuitori vreme de aproape 100 de ani. Poate că și acum vor găsi mijlocul, pentru satisfacerea intereselor lor, să isbutească intrucâtva a împiedeca acțiunea binefăcătoare a unei asemenea jalbe.

«Fiindcă boerii au fost totdeauna în neînțelegeri, ceiace a ținut până acum, ei (domnitorii), și s'au folosit întotdeauna și împreună cu boerii au adus țara noastră într'o stare atât de jalnică. Răul ce vine din existența neînțelegerii dintre voi îl vedeți și voi însivă foarte bine și dacă vreți să faceți bine pentru toată lumea, atunci siliți-vă să vă uniți și să vă înțelegeți cu boerii rămași aici, fiindcă lucrând împreună veți dobândi liniște și odihnă în casele voastre, iar poporul ușurare și cărmuire părintească. Numai este însă cu puțință ca poporul să sufere și deaci în colo silniciile răufăcătoare săvârșite până acum asupra lui. El s'a hotărât ca mai degrabă să piară cu totul decât să rabde greutatea îndurată de el până acum.

«Deaceia cu toată p'ecăciunea, vă rog să fiți binevoitori

și să vă uniți spre a lucra împreună pentru binele obștesc, cu atât mai mult cu cât acum Dvs., n'aveți pe nimeni care să facă asupra dvs., vreo silă sau să se opue dvs., în privința bunei stări a sârmanului popor, pentru care aveți a da socoteală înaintea lui Dumnezeu; dacă îl veți lăsa și aceleași suferințe, pe cari le-a îndurat până acum. Dumneavoaștă aveți multe mijloace de a scăpa de vrășmașii noștri și nădăduesc că nu veți lăsa aceasta fără a ține seamă, ca oameni în stare de a judeca, știutori în ale științei și pricepuți în ale politicei cunoscători și ai puterii imperiului mijlocitori și ai intereselor Porții. Lucrați fiindcă acum e vremea potrivită a dobândi dela Inalta Poartă pentru popor dreptățile lui legiuite.

«Vă trimit pe lângă aceasta în copie atât jalba către Poartă despre care fac arătare mai sus, cât și scrisoarea către Impăratul Alexandru, ca Dvs., să aveți știre de toate cele ce s'au scris de aci și pentru ca să puteți fi în aceleași gânduri, poate ca Dumnezeu să ne scape din mâinile celor cari ne vatămă țara noastră și ne pradă drepturile noastre.

«Deaceia cu toată căldura, vă rog pentru aceasta împreună cu sârmanul popor pradat, aflător cu mine, rămânând cu multă plecăciune a dumneavoaștră prea plecată slugă

Theodor»

Generația noastră mai mult poate ca oricare alta palpită impresionată în fața acestui apel postum de unire a valorilor naționale.

Uciderea mișlească a lui Tudor, risipirea apoi a oștirii organizată de el, intrarea Turcilor în Țară, distrugerea armatei lui Ipsilante toate aceste evenimente cari s'au petrecut tot atât de repede ca și revoluția lui Tudor, n'au mai putut să înlăture nici organizarea de stat a cărei primă piatră fundamentală o așezase Tudor cu sabia și autoritatea sa și nici programul său politic care se poate rezuma în următoarele puncte:

- a) Domnie pământească;
- b) Legi și biruri statornice și drepte;
- c) O oștire națională pentru ordinea internă și apărarea teritoriului;
- d) — Suprimarea privilegiilor străinilor impilatori.

Intregul program național lansat de Tudor Vladimirescu a fost realizat atât în Muntenia cât și în Moldova unde mișcarea sa liberatorie entusiasmase spiritele. Revoluția dela 1821 a pregătit terenul marelui act al Unirii principatelor dela 1859.

Ajutat de considerabile resurse sufletești, având la baza personalității sale o impresionantă forță morală, reprezentând un caracter călit în fier, Tudor a întrupat în acțiunea sa toată măreția istorică a revoluției dela 1821. El a mobilizat toate conștiințele românești dela opincă până la vlădică, suflând cu putere cenușa morții de pe jeraticul viu al veacurilor neperitoare. Sufletul său mare a adus viață nouă peste trupul țării sfâșiate. Brațul său viguros a desfășurat cu cinste pe plaiurile îndoliate drapelul glorios a lui Mihai.

Opera sa se poate rezuma în puține cuvinte și anume: Intrarea revoluționară în legalitatea istorică a României desființate de Fanarioți!

Dela jertfa lui Tudor începe România de azi.

Pentru a ne da socoteală de ecoul extraordinar pe care evenimentele dela 1821 le-a avut în conștiința generației din acea vreme, cităm următoarele rânduri datorite Episcopului Chesarie al Râmnicului, scrise la 1825:

«O anule cu leatul 1821! Tu cu adevărat prin intrarea-ți de ai și pricinuit Românilor amărăciune, dar deodată deșteptare: Lunile tale, academii, s'au înclupuit pentru Români, zilele tale învățături, ceasurile tale dascăli... iar minunile tale ca niște sori luminători, s'au înfipt în simțirile Românilor».

«Drept aceia, fiecicare trup, carele poartă într'ânsul suflet românesc, este dator tie să-ți hărăzească cele mai dulci minaturi ale vieții sale».

Și fiindcă am ajuns la sfârșitul acestui studiu rezumativ închei cu versurile neperitoare datorite geniului poetic a lui St. O. Iosif.

Despică vulturul văzduhul
Și tot mai sus ar vrea să sboare
De-acolo sus, de lângă soare
Un glonte-ajunge să-l doboare
Se sbate în țărână jos și moare...

Și tu te-ai înălțat martire
O Tudor tot atât de sus
Și tot ca el ai fost răpus
Dar durerosul tău apus
A fost semnal de mântuire....

CUPRINSUL :

ANTAGONISMUL CELOR DOUĂ REVOLUȚII pag. 13.

ISBUCNIREA REVOLUȚIEI ȘI MERSUL SPRE BUCUREȘTI, pag. 14.

INTRAREA IN BUCUREȘTI, pag. 18.

DIN PUNCT DE VEDERE POLITIC : REVOLUȚIA TERMINATĂ ; TUDOR : COMANDANT AL OASTEI NAȚIONALE ȘI ORGANIZATOR ADMINISTRATIV AL ȚĂRII, pag. 19.

TUDOR ORGANIZEAZĂ O FORMĂ DE ADMINISTRAȚIE MILITARIZATĂ A TERITORIULUI, pag. 22.

CONCEPȚIA POLITICĂ ȘI REZULTATELE REVOLUȚIEI pag. 29.

1931
TIPARUL
TIPOGRAFIEI
DIMITRIE
CANTEMIR
BUCUREȘTI
ROMANA
205